

1 Inleiding en samenvatting

1.1 Inleiding

Net als vorig jaar is de kadernota niet volledig behandeld in de raad.

Alleen over het technisch noodzakelijke deel van kadernota is een besluit genomen zodat er een "beleidsarme" programmabegroting kon worden opgesteld. De politieke discussie vond niet plaats, er zijn geen keuzes gemaakt over nieuw beleid en bezuinigingsmaatregelen.

De programmabegroting 2016-2019 is opgesteld. Het is een beleidsarme begroting. In de cijfers zijn de technische uitgangspunten en de autonome ontwikkelen verwerkt. Ook de circulaire over de verdeling van het gemeentefonds zijn verwerkt. De beleidsarme begroting sluit met een tekort.

In deze [aanvulling op de programmabegroting 2016-2019](#) wordt aangegeven hoe tot een meerjarig sluitende begroting te komen. Elementen uit de kadernota die normaal gesproken voor het zomerreces worden besproken zijn onderdeel van deze aanvulling. Dit zijn ruimtevragende maatregelen en bezuinigingsmaatregelen. In hoofdstuk 3 vindt u de uitkomsten. Daarnaast laat hoofdstuk 2 het geactualiseerde beeld over de Strategische Visie 2020 zien. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de weerstandsratio. Zichtbaar wordt in hoeverre wij in staat zijn om financiële risico's op te kunnen vangen.

1.2 Samenvatting

In deze paragraaf worden de uitkomsten van de aanvulling op de programmabegroting 2016-2019 samengevat.

Nieuwe bezuinigingen zijn noodzakelijk voor een sluitende begroting

Zoals de beleidsarme begroting al liet zien zijn nieuwe bezuinigingen nodig om tot een meerjarig sluitende begroting te komen. Oorzaak zijn de herverdeling van middelen uit het gemeentefonds. Den Helder is een zogenaamde nadeelgemeente. We krijgen structureel minder geld dan voorheen. In 2015 en 2016 ontvangen we hiervoor nog compensatie maar vanaf 2017 moeten we het gat volledig zelf dichtten. Dit is gelukt door een verantwoord pakket van bezuinigingsmaatregelen samen te stellen.

Grote taakstelling op de nieuwe taken in sociaal domein (3 D's)

De inkomsten vanuit het Rijk voor de uitvoering van de nieuwe taken (3D's) in het sociaal domein lopen vanaf 2015 naar 2016 terug van €46 miljoen naar €40 miljoen. De terugloop is een gevolg van de kortingen van het Rijk gecombineerd met de invoering van nieuwe verdeelmodellen. Net als bij het gemeentefonds zijn wij ook hier nadeelgemeente. Wij hebben als kader gesteld dat de nieuwe taken binnen deze rijksmiddelen uitgevoerd moeten worden. Veel hangt af van de werkelijke kosten die we gaan maken in 2015. Het zicht hierop groeit maar is nog onvoldoende om hier harde uitspraken over te kunnen doen.

Omdat het risico groot is vormen wij een financiële buffer.

Weerstandsvermogen ligt op het door de raad gewenste niveau

De weerstandsratio is met 1,27 voldoende. De ratio voldoet aan het door de raad gestelde minimum van 1,25.

2 Visie en ontwikkelingen

2.1 Den Helder: stoere stad aan zee om te wonen, te werken én te recreëren

Dát is de stad die Den Helder wil zijn!

Met de gemeenteraad hebben is de Strategische Visie 2020 tegen het licht gehouden om de daarin opgenomen doelstellingen in het licht van de vraagstukken van vandaag en morgen te bezien. Dat leidde tot de conclusie dat:

- de 6 doelen van Strategische Visie 2020 onverkort van kracht blijven;
- er aanleiding is daarbinnen accenten aan te brengen die extra aandacht verdienen, mede omdat;
- het stabiliseren van het inwonertal op 60.000 geen uitgangspunt meer is.

Daarmee blijft de opdracht om te werken aan:

1. een duurzame economie
met offshore, haven, kennis & technologie (inclusief onderwijs), duurzame (wind)energie, toerisme & recreatie en zorg & wellness
2. het tegengaan van sociale zwakte
met opleidingen, banen, maatschappelijk activeren
3. het vergroten van variëteit in woonmilieus
4. het professionaliseren van toerisme en recreatie
5. een levendig stadshart
6. en een bij een centrumgemeente passende infrastructuur

Deze strategische doelen voor de langere termijn gaan we werkende weg zichtbaar en merkbaar concretiseren door te investeren in onze stad en onze relaties. Ook al zit het financiële tij niet mee, we gaan stroomopwaarts verder.

We kiezen daarbij voor een werkwijze die zich kenmerkt door samenspraak met de gemeenteraad, bewoners en samenwerkingspartners.

Accenten

Het stadshart, met Willemsoord, de haven en de luchthaven blijven bepalend voor de stedelijke en sociaal economische ontwikkeling van Den Helder.

Stadshart

We willen het stadshart verder versterken en ontwikkelen tot een gebied waar mensen graag naar toekomen en willen verblijven. We hebben dat beschreven in het ambitedocument 'Stadshart, Huiskamer van onze Stad'.

We willen het woon- en leefklimaat van de binnenstad verbeteren door te investeren in projecten die leiden tot een economische impuls voor het winkelhart met een schaal en fasering die aansluiten bij de bestaande omgeving.

Havens

De ambitie om de haven en luchthaven tot verdere bloei te brengen heeft vooral een fysieke kant: investeren in de infrastructuur, de bereikbaarheid. Maar we willen ook de verbinding met het arbeidsmarktbeleid en het onderwijs. Leren en werken in een maritieme stad.

Participatie

We willen de betrokkenheid van inwoners verder vergroten door van onze kant, bestuur én organisatie, omgevingsbewust en servicegericht te werken. Onze inwoners willen we stimuleren constructief mee te denken over oplossingen die bijdragen aan goed, gezond en veilig leven in onze stad. Vanuit deze gedachte willen we ook verder invulling geven aan een 'burgerbegroting'.

Sport en cultuur zijn verbindende elementen in onze samenleving: gezondheid én sociale samenhang

Grensoverschrijdend werken

De taken die in Sociaal Domein van het Rijk naar de gemeenten zijn overgedragen stellen ons voor een enorme opgave die we goed 'in de vingers' willen krijgen. Daarbij willen we grensoverschrijdend werken en verbindingen tot stand te brengen tussen de zorgtaken in het sociaal domein, de

Participatiewet en de ontwikkeling van de binnenstad en de haven. Iedereen moet daaraan een actieve bijdrage kunnen leveren.

Regionale samenwerking

De doelen van de bestuurlijke samenwerking onder de naam 'De Kop Werkt!' liggen in het verlengde van die van Den Helder. Samen met onze buurgemeenten Hollands Kroon, Schagen en Texel werken we die verder uit.

3 Structureel begrotingsevenwicht

3.1 Omvang bezuinigingsopgave 2016-2019 (structureel)

Het financieel kader is een meerjarig sluitende begroting (structurele baten en lasten zijn met elkaar in evenwicht) met daarbij voldoende weerstandsvermogen om incidentele tegenvallers op te vangen. Dit is een eis van de provincie die als toezichthouder controleert of onze begroting op orde is. Het is ook een noodzakelijke basis om bestaande en nieuwe taken goed uit te kunnen voeren.

In de volgende paragrafen wordt het structurele begrotingstekort aangegeven. Het bestaat uit TWEE componenten:

- Paragraaf 3.1.1 geeft het structurele tekort aan op basis van bestaand beleid aangevuld met de effecten van ruimtevragende maatregelen en de uitkomsten van de septembercirculaire over het gemeentefonds.
- Paragraaf 3.1.2 laat zien hoe de inkomsten voor de uitvoering van (nieuwe) taken in het sociaal domein teruglopen. Dit leidt tot een structurele taakstelling op de uitvoering van de (nieuwe) taken in het sociaal domein.

3.1.1 Nieuw bezuinigingen

De bezuinigingsomvang is aangegeven in de programmabegroting 2016-2019. Er zijn drie ontwikkelingen die de omvang beïnvloeden. In onderstaande tabel worden ze aangegeven.

	2016	2017	2018	2019
Programmabegroting 2016-2019 "bestaand beleid				
Nieuwe bezuinigingsopgave bestaand beleid	-314	-2.109	-2.721	-2.472

Bestaande taakstellingen				
Bestaande taakstelling op subsidies en sport	-267	-492	-717	-717
Nieuwe ruimtevragers				
Hoger tekort door ruimtevragers structureel	-118	-118		
Hoger tekort door ruimtevragers incidenteel	-2.395	-1.834	-118	-118
Dekking ruimtevragers door reserves	2.258	1.834	0	0
Gemeentefonds				
Septembercirculaire	-15	12	340	180
Nieuwe bezuinigingsopgave	-851	-2.707	-3.216	-3.127

Uitkomst programmabegroting 2016-2019 “bestand beleid”

Het oplopende tekort volgens de programmabegroting 2016-2019 kent twee hoofdoorzaken:

- Ten eerste is in begroting 2015-2018 (vorig jaar) een algemene taakstelling op genomen die nu moet worden voorzien van concrete maatregelen (€ 922.000).
- Ten tweede is de ontwikkeling van het gemeentefonds negatief door het groot onderhoud waarbij het gemeentefonds opnieuw over gemeenten wordt verdeeld. Wij zijn daarbij nadeelgemeente. Hiervoor worden we op korte termijn gecompenseerd (2015/2016). Voor de langere termijn (vanaf 2017) lopen de tekorten op.

Nieuwe ruimtevragers

Nieuwe ruimtevragers verhogen het tekort. De specificatie en toelichting van de ruimtevragers is onderdeel van paragraaf 3.3. De ruimtevragers worden per programma toegelicht.

In de tabel is een totaaloverzicht opgenomen.

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019	Reserve en / S
F01 Algemeen bestuur en middelen	-55	-55	-55	-55	
RV_12 Uitbreiding formatie college G.5 Pts	-55	-55	-55	-55	Structureel
RV_15 Wadettegheid wethouders (Jaars kening 2015)					
F02 Integratie veiligheid	-133	-134			
RV_14 Opleiding brandweer	-133	-134			Strategische visie
F05 Verkeer en vervoer	-170				
RV_10 Reserve strategische visie: Fietsverbinding Duinweg	-150				Strategische visie
RV_5 Verkeersveiligheidsprojecten subsidieën	-20				Incidenteel
F07 Milieu	-34	-34	-34	-34	
RV_3 Stedelijk water	-34	-34	-34	-34	Structureel
F08 Onderwijs	-70				
RV_2 Maatschappelijke stage	-70				Incidenteel
F09 Cultuur	-272	-200			
RV_1 Reserve kunst aankopen: Duurzaamheidsplan 2015	-25				Kunstaankopen
RV_11 Reserve strategische visie: B&B 2017	-200	-200			Strategische visie
RV_6 Verkenning	-20				Incidenteel
RV_7 Subsidie Bonaire	-27				Incidenteel
F11 Sociaal domein	-29	-29	-29	-29	
RV_4 Project drank en alcohol	-29	-29	-29	-29	Structureel
F12 Economische ontwikkeling	-1.750	-1.500			
RV_8 Reserve strategische visie: Erveningsopdrachten "de Vop Wierk"	-1.500	-1.500			Strategische visie
RV_9 Reserve strategische visie: Oeffenadering BPRQZ project Part 4 n	-250				Strategische visie
Eindtotaal	-2.513	-1.952	-118	-118	
Drehteringaan reserves	2.256	1.654			
Incidenteel	137				
Structureel	118	118	118	118	

Gemeentefonds

De septembercirculaire over de ontwikkeling van het gemeentefonds laat in 2018/2019 een relatief klein voordeel zien. Dit is het effect van een hoger accres in die jaren. Als gemeente liften wij via de "trap op, trap af" systematiek mee met de uitgavenontwikkeling van het Rijk.

3.1.2 Bezuinigingstaakstelling sociaal domein

De verdeling van het gemeentefonds geeft voor het sociaal domein het volgende beeld:

(3) Integratie uitkering sociaal domein	2015	2016	2017	2018	2019
2015; basis			43.274	42.000	41.052 ^[1]
Cumulatieregeling (incidenteel)	46.106	44.581	354	348	319 ^[2]
Totaal verloop sociaal domein (3 D's)	46.106	44.581	43.628	42.348	41.371

¹ De integratie uitkering sociaal domein daalt in 2020 verder naar € 40.256.000.

² Na 2019 vervalt de cumulatieregeling

Het teruglopen van de inkomsten is een optelling van de bezuinigingen die het Rijk heeft doorgevoerd bij de overdracht van de 3 D-taken naar gemeenten en de per saldo nadelige effecten van de introductie van objectieve verdeelmodellen.

De teruggang in inkomsten leidt tot de volgende opgave binnen het sociaal domein (de opgave op basis van de meicirculaire):

	2016	2017	2018	2019	2020
Sociaal domein	-1.525	-2.372	-3.758	-4.735	-5.850

3.2 Sluitende begroting 2016-2019

Om tot een sluitende begroting te komen is op verzoek van de raad breed geïventariseerd welke bezuinigingsmaatregelen mogelijk zijn. De uitkomsten hiervan zijn op 26 en 27 augustus en op 9 en 16 september toegelicht en besproken. Het college heeft de opdracht om met een concreet voorstel te komen.

Naar een sluitende begroting	2016	2017	2018	2019
Nieuwe bezuinigingsopgave (A) (paragraaf 3.1.1)	-851	-2.707	-3.216	-3.127
Programma / Bezuinigingsmaatregelen				
01_ Algemeen bestuur en middelen	909	640	451	457
02_ Integrale veiligheid	20	20	20	20
03_ Beheer openbare ruimte		165	300	300
05_ Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		110	110	110
07_ Milieu	27	27	27	27
08_ Onderwijs		13	13	13
09_ Cultuur	40	125	225	425
10_ Sport, recreatie en vrije tijd	79	127	127	173
11_ Sociaal domein	450	515	515	515
Inkomensverhogende maatregelen	1.371	1.093	1.549	1.093
Totaal bezuinigingsmaatregelen (B)	2.896	2.835	3.337	3.133
Begrotingssaldo 2016-2019 (A+B)	2.045	128	121	6

Het positieve saldo in 2016 kan worden aangewend voor:

- Friciekosten om structurele bezuinigingen te realiseren € 340.000.
- Buffer voor sociaal domein van € 1.705.000 waarmee risico in 2016 wordt afgedekt

Taakstelling 3 D's	2016	2017	2018	2019
Bezuinigingstaakstelling 3 D's (paragraaf 3.1.2)	-1.525	-2.372	-3.758	-4.735
Inzetten buffer sociaal domein	1.525	180	0	0
Begrotingssaldo 2016-2019	0	-2.192	-3.758	-4.735

3.3 Maatregel per programma

Per programma wordt een maatregelenpakket aangeboden met bezuinigingsmaatregelen en (in beperkte mate) nieuwe ruimtevragers.

Het is van belang dat de bezuinigingsmaatregelen voldoende concreet zijn. Dit is een harde eis van de provincie als financieel toezichthouder. De provincie stelt in het toezichtskader dat bezuinigingsmaatregelen concreet op programmaniveau zijn ingevuld. De financiële gevolgen van maatregelen die leiden tot herstel van evenwicht moeten zijn onderbouwd. De hard- en haalbaarheid wordt beoordeeld.

3.3.1 Programma 1 Algemeen bestuur en middelen

Bezuinigingsmaatregelen

De besparingen op de bedrijfsvoering betreffen voornamelijk voordelen die behaald worden door slim in te kopen. De besparing loopt op naar € 89.000.

Door de uitgaven op een aantal materiële budgetten voor de laatste jaren goed te analyseren blijkt dat er enige structurele ruimte aanwezig is in de budgetten van de Concernstaf, die kan worden ingeleverd. Ook de verminderde formatieomvang van de gemeente als gevolg van overdracht aan gemeenschappelijke regelingen heeft zich nog niet overal in de budgetten vertaald. In totaal kan hiermee € 68.000 per jaar worden bespaard.

Er zit incidenteel ruimte in het budget voor huisvestingskosten. Het budget is nog gebaseerd op de bouw van een nieuw stadhuis in het stadshart (€ 2,1 miljoen). Inmiddels geeft het nieuwe bestuursakkoord aan dat vier alternatieven worden onderzocht. De realisatie zal enige tijd vragen. Er kan in 2016 en 2017 daarom budget vrijvallen. Ook voor de lange termijn verwachten wij dat niet het hele bedrag nodig is.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
01 Algemeen bestuur en middelen	303	640	451	457
1.1 Besparen op de bedrijfsvoering	41	71	55	33
1.2 Ruimte (materiële en personeelskosten) Concernstaf	58	68	68	68
1.4 Inzetten ruimte in exploitatie huiskosten	800	500	300	300

Maatschappelijke effecten

De voorgestelde maatregelen met betrekking dit programma hebben geen directe invloed op de inwoners en bedrijven in onze stad. Het betreffen maatregelen die de interne dienstverlening in ons stadhuis kunnen beïnvloeden.

Ruimtevragers

Het nieuwe college is uitgebreid met 0,5 formatieplaats.

Nieuwe wachtgeldverplichtingen wegens het vertrek van drie wethouders leiden tot een extra storting in de voorziening om het wachtgeld te kunnen betalen (€ 444.000). Dit bedrag moet in 2015 in één keer als verlies worden genomen. Het verlies wordt onderdeel van de jaarrekening 2015.

Tabel Ruimtevragers

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
01 Algemeen bestuur en middelen	-55	-55	-55	-55
RV_12 Lijstbeiding formatie college 0,5 fte	-55	-55	-55	-55
RV_13 Wachtgeld wethouders (jaarrekening 2015)				

3.3.2 Programma 2 integrale veiligheid

Algemeen

De begroting van programma 2 Integrale veiligheid (vvh) is slechts 5% van de gehele begroting van de gemeente Den Helder.

Er is een bedrag van iets meer dan 7 miljoen mee gemoeid, hiervan is 5 miljoen bestemd voor de taken van de Veiligheidsregio (VR). De VR heeft al een grote bezuiniging opgave gekregen die ze zeer waarschijnlijk niet na kunnen komen.

De begroting van programma 2 bestaat verder met name uit personele pasten en diverse kleinere posten voor handhaving, sociale en fysieke veiligheid: 'handgeld' waarmee de noodzakelijke taken uitgevoerd kunnen worden.

Bezuinigingsmaatregelen

Er worden dwangsommen opgelegd en geïnd. De opbrengst hiervan wordt opgenomen in de begroting.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
02 Integrale veiligheid	20	20	20	20
2.1 Opnemen lasten voor dwangsommen	20	20	20	20

Ruimtevragers

De gemeentelijke brandweer is op 1 januari 2015 ondergebracht bij de Veiligheidsregio NHN. De standaard opleiding- en oefeningskosten komen per 1 januari 2014 voor rekening van de Veiligheidsregio NHN conform de daarvoor geldende gemeenschappelijke regeling. Wanneer een gemeente zijn brandweer wil opleiden boven de regionaal afgesproken norm (buiten de basisbrandweezorg) kan zij kiezen voor een (tijdelijk) pluspakket. De Veiligheidsregio NHN heeft een verzoek gedaan voor extra gelden in kader van het opwaarderen van de opleidingskwaliteit van industrie- en scheepsbranden boven de regionale norm. De Veiligheidsregio NHN is samen met de Koninklijke Marine, Port of Den Helder en civiele partijen een vervolg gestart.

Het betreft een doorontwikkeling van de nauwe samenwerking die al in 2011-2013 is ingezet tussen de brandweren van de gemeente, Marine en Veiligheidsregio NHN.

De specifieke expertise moet het extra aantrekkelijk maken voor bedrijven om zich hier te (blijven) vestigen.

Het tijdelijke pluspakket wordt specifiek op de gemeente Den Helder geschreven en uitgewerkt in een plan van aanpak voor de komende twee jaar. Hierbij staan krachten bundelen, uniformiteit en gespecialiseerde brandweezorg (industrie- en scheepsbranden) centraal.

Tabel Ruimtevragers

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
PI02_Integratie veiligheid	-133	-134		
RV_14_Opleiding brandweer	-133	-134		

3.3.3 Programma 3 Beheer openbare ruimte

Maatschappelijke effecten

In het bestuursakkoord is afgesproken dat het onderhoud van de openbare ruimte veilig en met een aanvaardbare beeldkwaliteit wordt uitgevoerd. Het huidige kader van beeldkwaliteit "basis" is op dit moment niet overal meer mogelijk. Extra bezuinigingen zullen leiden tot een verdere achteruitgang van de beeldkwaliteit. Voorgesteld wordt maatregelen te treffen waarbij de veiligheid gewaarborgd is, zonder dat dit leidt tot kapitaalvernietiging of hogere kosten op de langere termijn.

Het ingezette traject om bewoners meer te betrekken, zeggenschap en verantwoordelijkheid te geven voor het beheer van hun leefomgeving wordt voortvarend voortgezet. Het in eigen beheer geven van de openbare ruimte aan bewoners leidt niet tot een kostenbesparing, maar legt wel de basis voor een hogere beeldkwaliteit van de openbare ruimte en het bevorderen van de sociale cohesie.

Het project 'Openbare ruimte in perspectief' geeft richting om de gewenste beeldkwaliteit van de openbare ruimte te realiseren en duurzaam in stand te houden.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
03_Beheer openbare ruimte		165	300	300

3.3.4 Programma 4, 5, 6 Stedelijke vernieuwing, ruimtelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer

Inrichting programma Stedelijke Vernieuwing

In het bestuursakkoord blijft het ambtiedocument Huiskamer van de stad uitgangspunt. Daarom blijft in de begroting € 790.000 structureel gereserveerd in het programma Stedelijke Vernieuwing zoals bij

de behandeling van dit document is aangegeven. Bij de begrotingsbehandeling in 2014 is binnen dit bedrag voor 2016 € 250.000 gereserveerd voor de ontwikkeling Boerhaaveplein. Deze specifieke reservering komt te vervallen, zodat in 2016 € 790.000 beschikbaar is voor de invulling van het ambitiedocument. Voor 2016 zal € 120.000 daarvan gereserveerd worden om de genomen maatregelen voor gratis parkeren voort te zetten. Dit betekent dat het gratis parkeren in de Sluisdijkgarage wordt voortgezet (kosten € 60.000 per jaar, waarvan Woningstichting Den Helder gedurende de bouwwerkzaamheden in de Beatrixstraat 50% betaalt) en dat op het Bernhardplein het gratis parkeren voor het tweede en derde uur gehandhaafd blijft (kosten € 90.000 per jaar). Begin 2016 zullen deze maatregelen worden geëvalueerd. Op basis daarvan zal nieuw parkeerbeleid worden geformuleerd waarvan de effecten worden meegenomen in de besluitvorming van de Kadernota in 2016.

De in dit programma resterende middelen van € 670.000 zullen nodig zijn voor de ontwikkeling van het Anton Pieckplein, de eerste maatregelen voor de ontwikkeling van het Stadspark en mogelijk kosten in relatie tot de verdere uitwerking van maatregelen naar aanleiding van het leefbaarheidsonderzoek Koningsstraat.

De resultaten van de burgerparticipatie Stationsvoorplein, het leefbaarheidsonderzoek en de ontwikkelingskansen van Willemsoord zullen mede de invulling van de beschikbare middelen voor 2017 en verder bepalen. De ontwikkeling Boerhaaveplein zal mogelijk pas in 2017 plaatsvinden in aansluiting op de inrichting van Stationsvoorplein en de invulling van het voormalige postkantoor. Bij de behandeling van de kadernota in 2016 is hieromtrent meer duidelijkheid.

Bezuinigingsmaatregelen

In de nota Afstoten Gemeentelijke Gebouwen (2011-2014) is besloten om een deel van het gemeentelijk vastgoed af te stoten. Een aantal van de gemeentelijke vastgoedobjecten is al verkocht. Een aantal zal in 2015 en later worden verkocht.

Sommigen van deze objecten kunnen een opbrengst geven, maar een aantal objecten kan alleen met een negatief resultaat worden verkocht om diverse redenen (bijvoorbeeld noodzaak saneren of achterstallig onderhoud). Voorgesteld wordt om in 2015 en 2016 de positieve opbrengsten in een bestemmingsreserve te storten, die aangewend kan worden om de kosten van verliesgevende vastgoedobjecten te compenseren. Nadat alle panden van de afstootlijst zijn verkocht, kunnen de middelen die dan in de reserve resteren opgenomen worden in de algemene reserve.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
05 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		110	110	110
5.1 5_Onderhoud af te stoten vastgoed		110	110	110

Ruimtevragers

De fietsverbinding Duinweg voorziet in een vrij liggende fietsverbinding tussen de Jan Verfaillieweg en het Hengstenpad (bereikbaarheid Donkere Duinen en strandopgang Duinoord). De kosten voor de aanleg van het fietspad worden geschat op € 300.000. Ecologisch onderzoek geeft aan dat de gemeente toestemming van LNV kan verwachten voor de aanleg van het fietspad in de duinen. Een fietspad langs de weg maakt goede kans op subsidie in het kader van de provinciale BUD-gelden, maar het is onduidelijk of en onder welke voorwaarden de provincie deze mogelijkheid tot subsidie zal geven. Vooralsnog blijven we uitgaan van 50 % subsidie, maar de voorbereiding zal pas gestart worden als hieromtrent duidelijkheid bestaat.

De afdeling Den helder van Veilig Verkeer Nederland heeft een verzoek ingediend voor het verkrijgen van subsidie voor een aantal projecten op het gebied van verkeerseducatie en gedragsverandering. Het gaat om een eenmalige bijdrage van € 20.000 in de kosten voor de aanschaf van materialen die jaarlijks kunnen worden gebruikt en structurele middelen om projecten op het gebied van Verkeersveiligheid mogelijk te maken, zoals de kosten van het afnemen van het praktisch verkeersexamen. Voor dit doel nemen we vooralsnog geen structurele middelen op om dit in een breder kader te kunnen afwegen bij de besluitvorming van de Kadernota in 2016. De gemeente

subsidieert namelijk diverse organisaties via verschillende begrotingsprogramma's voor het ontwikkelen van activiteiten/projecten gericht op leerlingen in het basisonderwijs. Bij de vormgeving van het subsidiebeleid is één van de opgaven om de doelmatigheid en effectiviteit van alle subsidies gericht op het ondersteunen van het basisonderwijs tegen het licht te houden.

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
06 Verkeeren vervoer	-178			
RV_10 Reservestrategische fase: Reisverbinding Duinweg	-250			
RV_5 Verkeersveiligheidsprojecten subsidiëren	-20			

3.3.5 Programma 7 Milieu

Inleiding

In het bestuursakkoord is afgesproken dat de doelmatigheid en effectiviteit van subsidies tegen het licht zullen worden gehouden. De afweging daarvan vindt plaats in 2016. Een wijziging in de subsidierelatie met De Helderse

Vallei zal in ieder geval pas met ingang van 2019 kunnen plaatsvinden omdat in 2015 een meerjarig budgetcontract is gesloten. In afwachting van de heroverweging van de subsidies gaan we vooralsnog uit van een

bezuiniging van 10% met ingang van 2019, deels te realiseren binnen programma Milieu en deels binnen programma Onderwijs.

Bezuinigingsmaatregelen

In het kader van handhaving en vergunningverlening zijn taken overgedragen van provincie naar gemeenten. Voor de uitvoering van taken is geld ontvangen in het gemeentefonds. Een bedrag van € 27.000 is niet nodig en kan vrijvallen.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
07 Milieu	27	27	27	27
2.7 Vrijval als gevolg van overdracht van taken	27	27	27	27

Ruimtevrage maatregelen

Voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud aan de beschoeiingen welke van het Hoogheemraadschap

worden overgenomen in het gebied boven de Doggersvaart is € 34.000 per jaar benodigd. Met dit bedrag en het

bedrag dat beschikbaar komt door de afkoop door het Hoogheemraadschap kan het achterstallig onderhoud worden weggenomen.

Tabel ruimtevrage maatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
07 Milieu	-34	-34	-34	-34
RV_3 Stedelijk waber	-34	-34	-34	-34

3.3.6 Programma 8 Onderwijs

Inleiding

In 2016 worden de doelmatigheid en effectiviteit van alle subsidies tegen het licht gehouden. Een van

de opgaven daarin is om met de onderwijsinstellingen alle door de gemeente gesubsidieerde aanvullende activiteiten gericht op het onderwijs te evalueren. Deze bevindingen zullen worden meegewogen worden in de uitwerking van de doelstellingen per strategisch doel en programma.

Het Onderwijshuisvestingsplan 2015-2020 wordt in oktober 2015 vastgesteld. Door jaarlijkse tekorten zal de komende vier jaar een bedrag van ongeveer € 2,2 miljoen ten laste van deze reserve wordt gebracht. De egalisereserve is dus voldoende om de komende vier jaar dit tekort op te vangen. Op de lange termijn is de egalisereserve onvoldoende om de tekorten op te vangen. In volgende begrotingen / kadernota's wordt dit gemonitord. Wij verwachten dat dit na 2019 tot tekorten in de begroting gaat leiden.

Bezuinigingsmaatregelen

Het Onderwijshuisvestingsplan laat zien dat de hoeveelheid taken in de periode 2017-2019 ten aanzien van onderwijshuisvesting afneemt.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
08_Onderwijs		13	13	13
8.1 16 taken onderwijshuisvesting nemen af		13	13	13

Ruimtevragende maatregelen

De maatschappelijke stage is geen wettelijke taak meer. Lyceum aan Zee wil dit onderdeel behouden in het lesprogramma en wil het daartoe onderbrengen in de organisatie van het Community College. Voor het hierbinnen inrichten van het stagebureau vraagt Scholen aan Zee een subsidie van de gemeente van € 70.000. Aangezien de gemeente alle subsidies in 2016 op doelmatigheid en effectiviteit tegen het licht wil houden en het Community College nog in ontwikkeling is, stellen wij voor om deze middelen voorsnog alleen voor 2016 te reserveren en bij de behandeling van de Kadernota in 2016 opnieuw af te wegen.

Tabel ruimtevragende maatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
08_Onderwijs	-70			
RV_1 Maatschappelijke stage	-70			

3.3.7 Programma 9 Cultuur

Inleiding

Subsidies vormen het belangrijkste middel om de doelstellingen binnen dit programma te bereiken. De doelmatigheid en effectiviteit van de subsidies zullen in 2016 tegen het licht worden gehouden. De doelstellingen zullen opnieuw worden geformuleerd in een visie op Cultuur die de opmaat vormt voor de herziening van de Cultuurnota.

De herziening van het subsidiebeleid is niet vrijblijvend. We nemen als uitgangspunt dat op het totaal aan subsidies binnen het programma Cultuur een bezuiniging van 10% in 2019 gehaald moet worden. Gelijktijdig met het formuleren van de gemeentelijke visie op cultuur worden de subsidieontvanger uitgenodigd om met een visie te komen op de invulling daarvan.

Hierbij we in ieder geval nu al een kans voor verdere samenwerking van met name Triade, bibliotheek en schouwburg. De drie organisaties weten elkaar al te vinden, maar verdere samenwerking gericht op het behalen van efficiencywinst is mogelijk. Omdat zowel de bibliotheek als schouwburg een nieuw gebouw hebben in het stadshart hebben zij de jaren 2016 en 2017 nodig om hun exploitatie in te richten op de mogelijkheden van de gebouwen. Voor Triade geldt dat de huisvestingslasten relatief laag zijn, maar dat de personeelslasten een aanzienlijk deel van de exploitatiekosten omvatten. Deze drie organisaties krijgen daarom een gerichte opdracht om in 2016 met een meerjarenplan te komen

waarin een totale bezuiniging van € 100.000 in 2017 oplopend naar € 400.000 in 2019 wordt gerealiseerd.)

Kunstuitleen en VVV zouden in overleg met Willemsoord BV tot overeenstemming moeten kunnen komen over een huur waarbij de gemeente niet langer een bijdrage aan Willemsoord BV geeft. Het Reddingmuseum, Willemsoord BV en Museumhaven zouden eveneens tot overeenstemming moeten kunnen komen over een marktconforme huur en meer samenwerking. Reddingmuseum, Willemsoord en Museumhaven worden uitgenodigd om in 2016 met een meerjarenplan te komen dat ertoe leidt dat de bijdrage die zij in 2015 totaal ontvangen in stappen wordt afgebouwd tot 10% in 2019.

3) *Het college draagt cultuur warm hart toe, maar ziet zich genooddaakt ook in deze sector te bezuinigen. Alle organisaties in het programma Cultuur hebben daartoe een zoekopdracht, maar voor deze drie grotere instellingen is er ook een taakstellend bedrag aangegeven.*

Bezuinigingsmaatregelen

We maximaliseren met het oog op de benodigde bezuiniging op subsidies vanaf 2016 het evenementenbudget op € 130.000.

Voor 2016 zit in de begroting niet benutte ruimte. We gaan er vooralsnog vanuit dat voortvloeiend uit nog te voeren gesprekken met de instellingen met ingang van 2017 een bezuiniging is te realiseren door samenwerking in de bedrijfsvoering van Triade/schouwborg/bibliotheek. Dat moet tot uitdrukking komen in meerjarige budgetafspraken.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
09_Cultuur	40	125	225	425
Structureel verlagen evenementenbudget	25	25	25	25
9.1.3_bezuinigingsmaatstelling Triade, Schouwborg, Bibliotheek	15	300	200	400

Ruimtevrage maatregelen

De cultuurmakelaar heeft een belangrijke functie in relatie tot het gemeentelijke evenementenbeleid, citymarketing en huisvestingsvraagstukken van verenigingen. De cultuurmakelaar helpt initiatiefnemers en verenigingen in het vinden van partners in de realisatie van hun activiteiten/projecten/evenementen en coördineert ook de programmering daarvan. De kosten voor 2016 worden gedekt uit de reserve kunstaankopen.

Het bestuursakkoord geeft aan dat recreatie en toerisme een impuls moeten krijgen. In dat licht willen we het verzoek van het Sailbestuur honoreren om voor Sail 2017, een evenement met bovenregionale uitstraling, € 400.000 beschikbaar te stellen.

De Veteranendag krijgt in 2016 een vervolg. We reserveren hiervoor € 20.000.

Voor de restauratie van de Bonaire (€ 50.000 per jaar) is op basis van een business case voor 10 jaar subsidie toegekend met 2015 als laatste jaar. De vertegenwoordigers van de Stichting Zr. Ms. Bonaire en de Stichting Museumhaven Willemsoord (als koepelorganisatie) hebben de afgelopen 10 jaren fondsen geworven (o.a. Waddenfonds en Prins Bernhard Cultuurfonds), een groot aantal

restauratiewerkzaamheden uitgevoerd. Het bestuur werkt aan een plan voor afronding van restauratie en exploitatie. De bedoeling is om met het schip middelen te verwerven om in het onderhoud van het schip te voorzien. Stichting Museumhaven heeft voor de Bonaire een subsidieaanvraag met bedrijfsplan toegestuurd. Een structurele bijdrage zal in de brede heroverweging van subsidies in dit programma worden meegenomen. Voorgesteld wordt daarom voor de Bonaire een subsidie van € 27.000 voor vooralsnog één jaar beschikbaar te stellen.

Tabel ruimtevrage maatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
09_Cultuur	-272	-200		
RV_1 Reserve kunstbankopen : Cultuurmakelaar 2016	-25			
RV_11 Reserve strategische visie : SAiL 2017	-200	-200		
RV_6 Veteranendag	-20			
RV_7 Subsidie Bonake	-17			

3.3.8 Programma 10 Sport, recreatie en vrije tijd

Inleiding

Subsidies vormen het belangrijkste middel om de doelstellingen binnen dit programma te bereiken. De doelmatigheid en effectiviteit van de subsidies zullen in 2016 tegen het licht worden gehouden. Daarbij geven we wel alvast hierin zoekrichtingen mee.

Bezuinigingsmaatregelen

De subsidiepost voor subsidies aan sportverenigingen bedraagt € 289.000. Door dit bedrag te verlagen wordt een bezuiniging gerealiseerd. Voorgesteld wordt de subsidies voor 2016 vast te leggen op € 260.000. De verdeling van de subsidies wordt niet aangepast, waardoor alle clubs een evenredige korting te verwerken krijgen. De buitensportverenigingen zullen de bezuiniging het meest “voelen” omdat de kosten van huur van hun accommodaties nog toenemen.

Onderzoekspunt is om dit te compenseren door voor het elementair zwemmen de subsidie aan een maximum te verbinden. Er lijkt een bezuiniging mogelijk door het Heersdiep, JSF en verenigingen gezamenlijk te laten uitwerken hoe de kosten van elementair zwemmen voor de kinderen in de doelgroep zo laag mogelijk gehouden kunnen worden. In 2015 krijgen Noordkop en Zeemacht samen €45.000 subsidie (subsidie sportverenigingen) op basis van aantal leden elementair zwemmen. Bij Heersdiep kan men voor €40.000 660 12-badenleskaarten á € 60 bieden. Uitgaande van 1 les per week kunnen voor dit bedrag dus 165 kinderen een vol jaar gratis les krijgen bij Heersdiep. Dat zijn er meer dan de 131 die hiervoor in 2012 een bijdrage van het jeugdsportfonds kregen.

Sportservice en Buurtcollectief zullen worden uitgenodigd om met een plan te komen op basis waarvan in 2019 uiteindelijk een bezuiniging op hun subsidies wordt bereikt van 10% op het gemeentelijke deel.

In 2015 is er met de Rugbyclub discussie over de huurovereenkomst van het rugbyveld en de bijbehorende gebouwde voorziening. Een mogelijke oplossing voor het gebouw is in beeld door nieuwbouw van het clubhuis. Tegenover de kosten daarvan (€ 300.000) staat dat de noodzakelijke renovatie niet hoeft plaats te vinden (€ 70.000) en door het af te stoten jaarlijks € 38.000 aan onderhoud, energie en andere beheerkosten kunnen worden bespaard.

De storting in de onderhoudsvoorziening voor de exploitatie van de binnensportaccommodaties IJsselmeerstraat en Pasteurstraat is overbodig omdat beide niet meer door de gemeente worden geëxploiteerd.

Quelderduyn wordt onderhouden als een sportpark en wordt ook benut voor evenementen. Wanneer deze functie wordt opgeheven, kan Quelderduyn onderdeel worden van de openbare ruimte en als park vergelijkbaar met Mariendal worden beheerd. Dit betekent extensivering van het onderhoud en verplaatsing van evenementen en sportactiviteiten naar andere accommodaties (Willemsoord, De Dogger etc). Het onderhoud kan dan over naar programma Openbare Ruimte en vraagt geen jaarlijkse toevoeging aan de voorziening meer. Een bezuiniging van € 20.000 lijkt hierdoor mogelijk.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
10 Sport, recreatie en vrije tijd	79	127	127	173
10.1 18_30 % korting op sportverenigingen	29	29	29	29
10.2 24_voordeel op bevorderen elementair zwemmen		10	10	10
10.3 18_Opgave Buurtcollectief en Sporservice				46
10.4 20_Rugbyclub huisvesting (€ 300.000 investering nodig)		38	38	38
10.5 21_storing onderhoudsvoorziening overbodig	30	30	30	30
10.7 23_Quekelderduyn openbare buitenruimte	20	20	20	20

3.3.9 Programma 11 Sociaal domein

Bezuinigingsmaatregelen

Met een drietal concrete bezuinigingsmaatregelen wordt invulling gegeven aan de in het bestuursakkoord opgenomen bezuiniging van € 500.000:

1. Inrichten en uitwerken van het regionale werkgeversservicepunt
2. Intensiveren van re-integratie-activiteiten voor mensen die instromen in bijstand of bijstand krijgen
3. Het invoeren van premediation ter voorkoming van bezwaar- en beroepsprocedures.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
11 Sociaal domein	450	515	515	515
11.1 inrichten regionale werkgeversservicepunt	300	300	300	300
11.2 intensiveren re-integratie activiteiten	150	150	150	150
11.3 invoeren premediation %		65	65	65

De intensivering van de reïntegratieactiviteiten bij intake leidt tot frictiekosten van € 40.000 in 2016 en 2017. Met

andere woorden: een incidentele investering van € 40.000 leidt tot een structurele besparing van € 65.000.

Taakstelling 3 Decentralisaties

Daarnaast ligt er een algemene taakstelling op het sociaal domein van € 1.525.000 in 2016.

Dit is de terugloop van de inkomsten uit de integratie uitkering sociaal domein voor de 3D-taken.

Deze algemene taakstelling wordt vooral veroorzaakt door een lagere rijksbijdrage (integratie-uitkering Sociaal Domein) op de beleidsvelden Jeugd en WSW.

In het kader van de afbouw WSW naar beschut werk zal dit leiden tot een lagere subsidie aan de Gemeenschappelijke Regeling Gesubsidieerde Arbeid.

Daarnaast zal een deel van de besparing worden gerealiseerd door vanaf 2016 lagere zorgtarieven te contracteren dan in 2015, dit in samenhang met het feit dat de aanbesteding 2016 uitgaat van te contracteren zorgpakketten in plaats van de individuele zorgprestaties.

Omdat de invulling hiervan nog onzeker is zal een buffer worden aangelegd om dit risico af te dekken.

Ruimtevragers

We hebben voor 2013 - 2015 middelen beschikbaar gesteld voor het regionale project "In control of alcohol & drugs". Dit project wordt uitgevoerd door alle gemeenten in Noord-Holland-Noord en loopt eind 2015 af. Door middel van zowel preventie als handhaving wordt beoogd dat jongeren de verleidingen van alcohol en drugs weerstaan. De aanpak richt zich op de jongeren zelf, maar ook hun omgeving: ouders, scholen en sportverenigingen. De resultaten zijn bemoedigend. Daarom heeft de Stuurgroep Jeugd & Alcohol Noord-Holland-Noord in februari 2015 geadviseerd om door te gaan op de ingeslagen weg en het project te continueren voor de periode 2016- 2020. Evenals voorgaande jaren wordt van de gemeenten een bijdrage gevraagd van € 0,50 per inwoner per jaar.

Tabel ruimtevragende maatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
11_Sociaal domein	-23	-23	-29	-29
RV_4 Project Zinken en Zichheid	-29	-29	-29	-29

Maatschappelijke effecten

Het pakket aan maatregelen leidt er toe dat enerzijds de werkzame beroepsbevolking van de gemeente Den Helder stijgt, dan wel dat mensen voor kortere tijd worden onttrokken aan het arbeidsproces. Daarnaast zorgt de premiation ervoor dat cliënten die een negatieve beslissing op hun aanvraag gaan ontvangen, persoonlijker geïnformeerd worden over de reden(en) die tot deze beslissing hebben geleid.

3.3.10 Programma 12 Economische ontwikkeling

Bezuinigingsmaatregelen

Voor dit programma worden geen bezuinigingsvoorstellen gedaan.

Ruimtevragede maatregelen

De Kop Werkt! leidt tot de concrete uitwerking van vier bestuursopdrachten.

Vanuit de provincie NH is de intentie tot financiële cofinanciering voor de Kop van € 15 miljoen uitgesproken, mits het voldoet aan door de provincie te stellen randvoorwaarden en doelen.

Voor Den Helder onttrekken we € 3 miljoen uit de reserve strategische visie voor cofinanciering.

Het beoogde EFRO2-project levert naast innovatie en valorisatie (onder andere de terugkeer van HBO onderwijs in Den Helder) die gekoppeld wordt aan Den Helder, de inhoudelijke kennis-, producten- en dienstenontwikkeling, daadwerkelijke samenwerking tussen de vier O's (Onderzoek, Onderwijs, Ondernemers, Overheid), economische bedrijvigheid en directe – en indirecte werkgelegenheid in Den Helder en de kop van Noord Holland.

Het beoogde project levert financiële inbreng vanuit Europa (30%), de Provincie Noord-Holland (25%) en de participanten (diverse %) die ten goede komt aan activiteiten in Den Helder/regio Kop Noord-Holland. Absoluut levert de gevraagde inbreng van de Gemeente Den Helder (10%), met een maximum van € 250.000 dus een financiële injectie op van 90% zijnde € 2.250.000. Het bedrag wordt gereserveerd in de reserve strategische visie.

Tabel ruimtevragede maatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
12_Economische ontwikkeling	-1.750	-1.500		
RV_5 Reserve strategische visie, Bestuursopdrachten "de kop"	-1.500	-1.500		
RV_3 Reserve strategische visie, Cofinanciering EFRO2-proje	-250			

3.3.11 Inkomstenverhogende maatregelen

Bezuinigingsmaatregelen

Minder rente toevoegen aan de algemene reserve is een maatregel die geen gevolgen heeft voor inwoners, bedrijven en instellingen. Er worden jaarlijks minder rentebaten toegevoegd aan de algemene reserve. Deze gelden komen vanaf 2016 voor een groter deel ten goede aan de exploitatie. Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente (lees de algemene reserve) de komende

jaren minder wordt gevoed door rentebaten. De toevoeging wordt gelijkgesteld aan het inflatiepercentage.

Om invulling te geven aan de bezuinigingsopgave wordt voorgesteld om een verantwoord pakket van inkomens verhogende maatregelen vast te stellen. Het pakket bestaat uit:

Vanaf 2016:

- Een verhoging van de afvalstoffenheffing om de extra kosten als gevolg van de invoering van een verbrandingsbelasting te compenseren. Het gaat om een bedrag van € 351.000. De tarieven stijgen hierdoor met € 12 per huishouden.
- Op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) kan het rioolrecht dalen met € 20 per aansluiting. De daling leidt niet tot een bezuiniging omdat sprake blijft van kostendekkendheid van het tarief. De kosten gaan omlaag en deze worden terugbetaald aan de belastingplichtigen.
- Een verhoging van de toeristen- en forensenbelasting. Wij vinden het verdedigbaar deze belasting te verhogen gezien de goede voorzieningen die wij als gemeente bieden aan toeristen. De verhoging wordt gesteld op € 120.000, dit is 10 % van het totaal. De verhoging kan worden gerealiseerd door verhoging van de tarieven, omgang met maximumplafond of realiseren van meeropbrengst door aanpassing systematiek van heffing (meer controle).

Vanaf 2017:

- Een meer dan trendmatige verhoging (1,75 % in plaats van 0,75%) van de OZB. De meeropbrengst is € 122.000. Deze maatregel gaat in vanaf 2017.

Het begrotingsjaar 2018 kent een tijdelijk tekort, daarnaast worden bezuinigingen op subsidies pas met ingang van 2019 volledig gerealiseerd. Door deze effecten wordt voor het jaar 2018 voorgesteld de algemene reserve aan te wenden voor een bedrag van in totaal € 456.000.

Tabel bezuinigingsmaatregelen

Programma / Maatregel	Bezuiniging 2016	Bezuiniging 2017	Bezuiniging 2018	Bezuiniging 2019
Inkomstenverhogende maatregelen	1.371	1.093	1.549	1.093
AUS_1 Minderrente toevoegen aan reserves	900	900	900	900
AUS_2 Taskstelling op verhogen inkomsten	471	593	593	593
AUS_3 inzetten algemene reserve, aftoppen 2018	0	0	456	0

4 Weerstandvermogen en stresstest

Weerstandvermogen en stresstest

De in dit hoofdstuk opgenomen informatie over het weerstandsvermogen is overgenomen uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de programmabegroting 2016-2019

4.1 Ratio weerstandsvermogen

De algemene reserve heeft als doel om financiële risico's op te vangen. Voor deze reserve is geen plafond vastgesteld. In de geactualiseerde Nota weerstandsvermogen en risicomangement 2011 is voor de ratio weerstandsvermogen een gewenst minimumniveau vastgesteld van 1,25 volgens de volgende berekening:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De beoordeling van de ratio en de aan de hand daarvan te nemen maatregelen is in de volgende tabel weergegeven:

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis	Beheersmaatregel
> 2,0	Uitstekend	Extra risico nemen/investeren
1,4 < ratio > 2,0	Ruim voldoende	Weerstandscapaciteit niet verhogen
1,0 < ratio > 1,4	Voldoende	Consolideren weerstandscapaciteit
0,8 < ratio > 1,0	Matig	Weerstandscapaciteit verhogen
0,6 < ratio > 0,8	Onvoldoende	Weerstandscapaciteit verhogen
< 0,6	Ruim onvoldoende	Bezuinigen of risico's mijden

De stand van de algemene reserve kent eind 2014 een omvang van € 31.558.000.

Op deze stand worden de volgende mutaties verwerkt:

Negatief resultaat jaarrekening 2014 -/- € 3.187.000

Resultaatbestemming jaarrekening 2014 -/- € 810.000

Dekking incidentele prioriteiten 2015/2017 -/- € 1.309.000

Dekking aanleg Noorderhaaks -/- € 0 (Subsidie van de provincie, algemene reserve niet nodig voor dekking van de aanleg)

Toevoeging rente aan reserve 2015 + € 910.000

Als beschikbaar weerstandsvermogen resteert € 27.161.000

De ratio weerstandsvermogen bedraagt € 27.161.000 / € 21.302.250 = 1,27.

De ratio voldoet aan het door de raad gestelde minimum van 1,25.